

בש"פ 85/21 - מדינת ישראל נגד אמל מחרג'נה

בבית המשפט העליון

בש"פ 85/21

כבוד השופט י' אלרון

לפני:

מדינת ישראל

המבקשת:

נגד

אמל מחרג'נה

המשיב:

בקשה ראשונה להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק
סדר הדין הפלילי (סמכוויות אכיפה - מעצרם),
התשנ"ז-1996

תאריך הישיבה:
א' בשבט התשפ"א (14.1.2021)

עו"ד עילית מידן

בשם המבקשת:

עו"דYSISAM LIDAOI

בשם המשיב:

החלטה

1. הבקשה שלפניי מדגימה היטב את המתה שבין תכליות מעצרו של הנאשם עד תום ההליכים, ובין היתר שمرة על ביטחון הציבור מפני מי שיש ראיות לכואורה בדבר מסוכנותו, לבין זכותו של הנאשם לחייבת של חקמת החפות העומדת לו עד להרשעתו בדיון, ולניהול ההליך הפלילי בעניינו בפרק הזמן הקבוע בחוק, קרי תשעה חודשים.

סוגיה זו באה לפניי במסגרת בקשה ראשונה להארכת מעצרו של הנאשם לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכוויות אכיפה - מעצרם), התשנ"ז-1996 (להלן: "חוק המעצרם") בתשעים ימים החל מיום 23.1.2021, או עד למתן פסק דין בת"פ 20-04-2026826 בבית משפט המחוזי בנצרת, לפי המוקדם.
עמוד 1

2. נגד המשיב ושלושה נאשמים נוספים הוגש כתוב אישום המיחס לו, במסגרת ארבעה אישומים, עבירות של נשאה, הובלה, סחר וירי בנשק חם.

על פי המתואר בכתב האישום, סמוך לחודש פברואר 2020 קיבל המשיב שני תתי מקלט מאולתרים בקוטר 9 מ"מ; 4 קופסאות כדורים בקוטר 9 מ"מ; ומספר כדורים בתפזרת, והסתיר את הנשקים במקומות מתחלפים.

בהמשך לכך, במהלך החודשים פברואר-מרץ 2020, בשתי הזדמנויות שונות, נתן המשיב את הנשקים והתחמושת לחורשה הצמודה לבתו, הזמן אנשי נוספים לצפות בו מבצע ירי לאויר על מנת "לנסות" את הנשקים, ובמקורה אחד ביקש מהנוכחים להתריע מפני הגעת כוחות משטרת למקום. לאחר ביצוע הירי בכל אחת מההזדמנויות, החזיר המשיב את הנשקים במקומות מסתור שונים.

עוד תואר כי בהזדמנות אחת מכר המשיב לאדם שזהותו אינה ידועה 2 קופסאות של כדורים בקוטר 9 מ"מ; ובהזרמנות אחרת מכר קופסה של כדורים מאותו סוג לאחד משותפיו לכתב האישום.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום נגד המשיב, הגישה המבקרת בקשה לעצור אותו עד לתום ההליכים המתנהלים נגדו. נטען, כי מסוכנותו נלמדת הן מההעברות המיוחסות לו, הן מעברו הפלילי הכלל הרשעות קודמות בעבירות נשק, אשר בגין הוטל עליו בעבר עונש של 16 חודשים מאסר שאותו סימן לרצות בשנת 2018.

4. בדือน שנערך בבית המשפט המחוזי בנצרת ביום 4.6.2020, הסכים בא-כחו המשיב לעצור המשיב עד לתום ההליכים נגדו, תוך שמירת זכותו לפנות בעתיד בבקשת לעיון חוזר, ככל שיעלה בידו להצביע על חלופת מעצר מתאימה. זאת, לנוכח תסוקיר שירות המבחן שנערך בעניינו, אשר מצא כי המפקחים שהוצעו על ידו, כמו גם מקום חלופת המעצר המוצע, אין בכוחם לאין את המسوוכנות הגבוהה הנש��פת ממנו.

5. בו ביום הורה בית המשפט המחוזי בנצרת (השופטת ת' נסימ שי) על מעצר המשיב עד לתום ההליכים נגדו, תוך שמירה על זכותו לפנות בבקשת לעיון חוזר, כאמור.

6. בבקשתו שלפניי מבקשת המדינה להאריך את מעצרו של המשיב מעבר לתשעה חודשים, כמפורט בפסקה 1 לעיל, תוך שנטען כי עבירות הנשק המיוחסות לו מקיימות חזקת מסוכנות סטטוטורית, המתעצמת הן לנוכח ריבוי העבירות הן בשל כך שהסתיע באחרים כדי להתריע מפני הגעת כוחות משטרת לאזור.

עוד הפעטה המבקרת לשירות המבחן בדבר המסוכנות הגבוהה הנש��פת מהמשיב; לעברו הפלילי; ולכך שהעברות המיוחסות לו בוצעו בשעה שתלו ועומד נגדו מאסר מוותנה בר-הפעלה בעבירות נשק.

לשיטת המבוקשת, ההליך העיקרי תחילתו בשל בקשה ההגנה להשב לאישום רק לאחר הוצאה תעודה חיסון שהתבקשה על ידי המבוקשת, ולנוח ניסיונות הצדדים למצות את הליכי המשפט וממן. בהמשך לכך, ביום 28.10.2020 כפר בא-כוח המשיב במינויו למרשו, אך "בשל יומנו העמוס של בית המשפט" נקבעו ארבעה ימי הוכחות רצופים רק החל מיום 22.11.2021.

הADB מבקשת סבורה כי חרף העובדה שמדובר בפרק זמן ממושך שבו יותר המשיב במעצר עד לניהול משפטו, הרי שלנוח מסוכנותו הגבוהה ועבരו הפלילי "הכפּ נוטה באופן ברור להארכת מעצרו של המשיב", כך לשונה.

7. מנגד, בא-כוח המשיב ביקש לדוחות את הבקשה, תוך שהציג את פרק הזמן הממושך שבו צפוי המשיב להיוותר במעצר מאחריו סוגר ובריח עד לתחילת הדיון בהליך העיקרי.

לטענתו, ניתן לצמצם את המסוכנות הנשכנת מהמשיב בשלב זה, בדרך של מעצר באיזוק אלקטרוני, בשילוב עם פיקוח וערבותות מתאימות. זאת בפרט, כאשר עבירות הנשא המזוהסות למשיב לא בוצעו חלק מסכום מזון ולא מתוך כוונה לפגוע אחר.

דין והכרעה

8. בטרם אדון בעניינו הפרטני של המשיב, ביקש להקדים ולדון בתכליות הארכת המעצר ובהיסטוריה החוקית שלה.

עובד לחיקת חוק המעצרים, נקבעו המגבילות על תקופת מעצרו של הנאשם בעת ניהול משפטו, בהוראות חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי). בסעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי דאז, נקבע כי נאשם הנושא במעצר תקופה המצוירת "כדי שנה אחת", וטרם ניתן פסק דין בעניינו, ישוחרר מן המעצר לצד זאת, סעיף 54 לאותו חוק הסמיר שופט של בית המשפט העליון לצוות על הארכת מעצרו של הנאשם מעבר לתקופה זו לפרק זמן נוסף של שלושה חודשים.

על אף הוראותיו האמורתיות של המחוקק, בשל עומס העבודה הרב המוטל על בתי המשפט התמשו מעתיפיהם של נאים הנתונים במעצר אף מעבר לשנה (וראו: צבי נח דיני מעצר ושחרור 864 (2002), (להלן: נח, דיני מעצר ושחרור)).

המחוקק ביקש לשנות מגמה זו, וביום 28.12.1997 תוקן חוק המעצרים. על פי התקיקון, כפי שבא לידי ביטוי בסעיף 62(א) לחוק זה, לשופט בית המשפט העליון בלבד נתונה הסמכות לדון במעצרו של הנאשם כבר בחולף 9 חודשים מיום הגשת כתב האישום נגדו.

9. משעה שנחקק סעיף 62(א) לחוק המעצרים, קבע בית משפט זה כי תכליתה של הוראה זו היא להגן על שלום הציבור וביטחון המדינה, למניע שיבוש הליכי משפט והימלטות מן הדין, ולהבטיח את פיקוחו של בית המשפט

העלון על אורכה של תקופת המעצר (בג"ץ 14/98 מנברני מדינת ישראל, פ"ד נב(1) 97, 105-107 (1998) (להלן: עניין מנבר); בש"פ 5142/99 מורהזובנה' מדינת ישראל, פ"ד נג(5) 643, 654 (1999)).

עוד צוין בפסקה כי תקופת המעצר בת 9 החודשים משקפת את האיזון בין זכותו של הנאשם לחירות בטרם הוכרע דין, בין אילוצים מעשיים שונים, ובכלל זה העומס המוטל על בית המשפט; הצורך של התביעה בפרק זמן מספק כדי להביא עדים ולהציג ראיות רלוונטיות; יכולתו של הסניגור להתקונן היטב למשפט (עניין מנבר, שם).

עם זאת, אורכה של תקופת המעצר עלול לגרום בחירותו של הנאשם במידה רבה, ולעתים אף בזכותו להיליך. זאת, שכן בחולף פרק זמן ארוך שבו נתון הנאשם במעצר, נוצר "דחף" עבورو להוזות באשמה במסגרת הסדר טיעון, יהיו שייאמרו אף אם לא ביצע את העבירה שבה הוא הנאשם, מאחר שההרשעה אינה צפiosa להאריך באופן משמעותי את תקופת המאסר שתוטל עליו מילא, ואולי אף למצותה (רינת קיטאי סנג'רו המעצר: שילת החירות בטרם הכרעת הדין 386 (2011) (להלן: קיטאי סנג'רו)).

10. בית משפט זה שב והבהיר לא אחת כי בעת בוחינתה של בקשה להארכת מעצר כאמור, יש לאין בין זכותו הנ帀ה של חירות, נוכח חזקת החפות העומדת לו בשלב זה של ההליך הפלילי, ובין האינטרס שבהבטחת שלום הציבור וביתחונו, תוך שמירה על תקינות ההליך המשפטי (וראו למשל: בש"פ 1087/18 מדינת ישראל נ' פוגל, בפסקה 19 (1.3.2018)).

בכל זאת, על בית המשפט לשקל את חומרת העבירה ונסיבותיה; עצמת הסכנה הנש��ת מה הנאשם לביטחון הציבור או לשיבוש הליכי המשפט; וכן את קצב התקדמות ההליך העיקרי והצפי להתמכותו (וראו: יעקב קדמי על סדר הדין בפלילים - חלק ראשון 449-450 (2008) (להלן: קדמי); נח, דיני מעצר ושחרור בעמ' 867-868; קיטאי סנג'רו, בעמ' 390-393).

בהקשר זה, יש להזכיר כי ככל שההליך העיקרי מתארך, ותקופת המעצר מתחמכת אף היא, כך נעה נקודת האיזון אל עבר הגנה על חירותו של הנאשם (בש"פ 4120/19 מדינת ישראל נ' כת"ר בפסקה 17 להחלטת (4.7.2019) (להלן: עניין כת"ר)).

ואולם, חולף הזמן, כשהעצמו, איןנו מצדיק את התוצאה של שחרור הנאשם ממעצר. לא פעם, מסוכנותו של הנאשם הנלמדת מחומרת העבירות המייחסות לו, או החש המשמש לשיבוש הליכי משפט או הימלטות מן הדין יהיה בעוצמה כזו שאינה אפשרית, על אף חולוף הזמן, להטוט את נקודת האיזון לטובת חירותו של הנאשם (בש"פ 3707/19 מדינת ישראל נ' פוגל, בפסקה 6 (11.6.2019)).

יתירה מזאת, את הנسبة של חולוף הזמן יש לבחון על רקע מכלול הנסיבות שגרמו להתמכות ההליך. בכלל זה, על בית המשפט להידרש להיקפו ומורכבותו של התקיק; לבחון האם התביעה נקטה בפעולות פסולות שגרמו לעיכוב הדיון או שמא פעולותיו של הנאשם ובא-כוcho הם שתרמו להתמכות ההליכים, ומכאן שהתמכות זו של ההליך רובצת לפתחו של הנאשם; וכן לתת את הדעת על השאלה כיצד ניתן הדבר דין בהליך העיקרי (וראו: קיטאי סנג'רו, בעמ' 390, ובעמ' 395-396, והפניות הרבות המובאות שם).

11. בהתחשב בתכלית שהוצגו, ובעקירנות העומדים בסיס הוראת סעיף 62(א) לחוק המעצרים, ובפרט, בכך הזכות החוקתית לחירות וחזקת החפות העומדת לנאמן שלא הוכחה אשמתו, ניתן היה לסביר כי הכלל הוא שנאשם ישוחרר ממעצרו בחלווף 9 חודשים ממועד הגשת כתוב האישום נגדו טרם הוכרע דין, וכי רק במקרים חריגים ניתן להאריך את מעצרו מעבר לתקופה זו.

דומה, כי זו הייתה גישת השופט (כתוארו אז) מ'אלונכפי שבאה לידי ביטוי ב文书 פ 3838/90 מדינתישראל נ' שילון, פ"ד מד (4) 360 (1990). באותו עניין צוין בהתייחס לסעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי כי רק במקרים מיוחדים יוציאי דין ייש להאריך את מעצרו של הנאשם מעבר לתקופה הנΚובה בחוק. ובלשונו:

"ההוראה [...] באחלתקן ולהביא לכלל סיום את הפגיעה השגענו בזכות האדם להיראות חופש, על-ידי מעצור ברם משפט, פגיעה שמותרת לנו שמרשימה הינה נול פגוע כדילמן עסכה להשלמה ציבורו לBITCHONOC'DI לאפשר משפטו עשי'ת דין. [...] בסוגיית מעצור של אדם עד תום ההליך מצוי מאיפוא שנישלבים: השלבה ראשונה - שיכולו שיתמוך רשותו של מעצורו של הנאשם בסוגיית המשפט, והשלבה שנייה - מתומת קופה השנה ואילך. [...] בשלהב השנה אנו נזקינים מעצור ברם משפט על-פיה הנחזה וההוראה, כגבולו של מעצור של אדם ברם משפט, אולם מעצר מוצדק היה, בשעתו, על-פי שיקול האיזוז האמורים: גבול זה הוא תומך נזהר מיום ה搶ת כתוב-אישום, והוא תואיל בחזות אל אב מקרים יוציאי פזום מוחדים. בשלבה ראשונה - בתרורת האיזוז אנו עוסקים, בשלבה שנייה המחוקק בחלוקת הפלילי (תיקון מס' 9) את החשיבותה היראה של יחס שוויון בין עורך דין ל הנאשם, ומתקבעה מהחוק קבוח קסדר הדין הפלילי (תיקון מס' 9) שומרה על נול ייחס שוויון בין עורך דין ל הנאשם, ובו זכאיים מכללו של איסור זה, בשלבה שנייה (שם, בעמ' 363-364, הדגשה הוספה - י' א').

עמדת דומה באשר לצורך בפרשנות מצומחת של הסעיף, באה לידי ביטוי בספרות המשפטית, אגב תיאור הדין הנוגג (ראו למשל קדמיבעם' 447-448 והפניות המבואות בו; וכן אצל דיני מעצר ושחרור בעמ' 866-867).

12. ואולם, הלכה למעשה, כבר בשנת 2005 העיר בית משפט זה כי לנוכח העומס המוטל על בתי המשפט החרגע לכלל "נהפר אם לא לכלל, מכל מקום לא ליווץ מן הכלל" (文书 פ 627/05 מדינת ישראל נ' אלזם, בפסקה 2 (23.1.2005); וראו גם文书 פ 8639/05 מדינת ישראל נ' אלמרבוע, בפסקה 5 (26.9.2005)).

למעשה, לפי בדיקת הסנגוריה הציבורית, שיעור ההיענות של בית משפט זה לבקשת הארצת מעצר של נאים שמשפטם טרם הסתיים היה כ-99% (עמדת זו צוטטה ב文书 צ' 11339/05 מדינת ישראל נ' בית המשפט המחוון) בарь שבע, פ"ד סא(3) 137 (2006) בפסק דין של השופט א' אילוי).

על רקע מגמה זו, נמתחה ביקורת על החלטותיו של בית המשפט העליון בעניין זה. נטען, כי אף כי ניתן להבין את מצוקת השופטים, הנובעת מריבוי הדיונים, ממיינט השופטים, ומריבוי הבקשות, אין בכך כדי להצדיק את שלילת חירותם של נאים רבים לפרק זמן ממושכים (וראו: נח, דיני מעצר ושחרור, בעמ' 867; קיטאי סנגורו, בעמ' 395).

13. אך, ממציאות זו אינה רצiosa, ורקשה להשלים עימה. קביעת המחוקק כי הנאשם שטרם נגזר דין כעבור 9

חודשים ישוחרר ממעצר, משקפת תפיסה שלפיה, ככל, הארכת מעצר למשך תקופה ממושכת כזו בטרם הוכרע משפטו, פוגעת באופן לא מיידי בזכותו לחירות. תפיסה זו, ביחס לזכויות נאשימים שטרם נגזר דין, קיבלה חיזוק עם חוקיות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. אך תחת שהדבר יביא לשינוי בנסיבות המוצא של הדיון בהארכות מעצר, הפקה הוראת החוק האמורה כמעט ללאות מטה.

מעבר לקשי האינהרנטי הטמון באיעמידה בהוראות החוק, יהיה מי שיטען כי הארכת המעצר עלולה, בנסיבות מסוימות, להביא אף להודאות שווא. זאת, שכן כתואר לעיל, הנאשם עלול להגיע למסקנה שלפיה כדאי לו להודות בביצוע העבירה אף אם הוא חף מפשע, שכן לרוב, משך הזמן שישב במעצר ינוכה גם כך מתקופת מסרו, בפרט כאשר מדובר בעבירות שהעונש הצפוי בגין אינו עולה כאמור ממשמעות על התקופה שבה היה נתון בין כה וכיה במעצר במשך בירור משפטי.

14. לא נعلم מעני כי במקרים רבים נعتר בית משפט זה לבקשתה להאריך את מעצרו של הנאשם בשל כך שמשפטו בערכאה הדינית עודו מתנהל, מעבר לתקופת זמן של תשעה חודשים, וזאת עקב יומננו העמוס של בת' המשפט בערכאות הדיניות שאינו מאפשר שמיעה רציפה ומהירה של התיק (וראו דברי בפרוטוקול ישיבה מס' 633 של ועדת החוקה, חוק ומשפט, הכנסת ה-17, 15-18 (29.7.2008), לעניין הסיבות לעומס שעמו נאלצות להתמודד הערכות הדיניות, המביא לעיתים להتمשכות הליכים, וזאת כאשר המותב היושב בדיין אינו הגורם היחיד לכך).

ואולם, לטעמיקה להשלים עם מצב זה, ואף נתתי לכך ביטוי לא אחת בהחלטות שניתנו על ידי(ענין כתיר, בפסקה 28; בש"פ 6708/20 מדינת ישראל נ' צאלח, בפסקה 9 (15.10.2020)). לאחרונה אנו עדים אף לבקשתו להאריך מעצר מעבר לתשעה חודשים בתיקים של עבירות קלות הנדונים בבתי משפט השלום (ראו לדוגמה בש"פ 6199/19 מדינת ישראל נ' ابو אל עדס, בפסקה 12 (26.9.2019); בש"פ 9233/20 מדינת ישראל נ' חיון, בפסקה 12 (11.1.2021); בש"פ 89/21 מדינת ישראל נ' גולדברג, בפסקה 6 (13.1.2021)). על אחת כמה וכמה אין להשלים עם דבר זה.

בקשר אחד אפעמדתי על כך כי יש מקום לשקל שינוי חוקי, שלפיו הבקשות הראשונות להארcitת מעצר מעבר לתשעה חודשים, תוגנסה לנשיא בית המשפט שבו מתנהל תיק המעצר ותידונה על ידי(ענין כתיר, בפסקה 28 להחלטתי). שינוי חוקי מעין זה יביא להגברת מודעותם של נשאי בתי המשפט השונים באשר לקבע התקדמות ההליכים הקבועים לדין לפני הרכבים השונים, והוא שיקול בחלוקת התקדים וניטובם (וראו והשוו לסעיף 61(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תיקון), התשנ"ז-1997, מיום 10.4.1997)).

15. נסיבות העני שלפנינו מדגימות היטב את הקשיים המתוארים. מהבקשתה דן עולה כי שמיית הריאות במשפטו של המשיב לא תחול עד אשר יחלפו קרוב לשנתיים מעת מעצרו, כאשר בפרק זמן זה צפוי בית משפט זה להידרש לפחות ארבע בקשות נוספות להארcitת מעצרו.

קשה לקבל מציאות שבה הנאשם שווה במעצר כמעט שנתיים, בתיק פשוט וחסית מבחינה עובדתית, בטרם נערך בענינו ולו דין הוכחות אחד- הכל לנוכח עומס המוטל על בית המשפט הדן בענינו. יש לעשות ככל הניתן כדי להימנע ממצב זה.

16. על אף זאת, בנסיבות דין אני סבור כי במקרה העת להורות על שחרורו של הנאשם ממעצרו, וזאת לנוכח חומרת העבירות המיחסות לו, אשר מקומות חזק מסוכנות סטטוטורית; לנוכח מספר האישומים המUID על הישנות המעשים; וכן לנוכח עבורי הפלילי הקודם, כאשר אף עונש מאסר בפועל שRICTה לא הרתיעו מפני ביצוע עבירות דומות.

אני מקבל אפוא את הבקשה ומאריך את מעצרו של הנאשם כUMBOKSH. לצד זאת, על בית המשפט שבו מתנהל משפטו לעשות ככל הנניתן להקדמת שמיית הראיות. ככל שהמשפט יוויתר במעצר לאורך פרק זמן משמעותי מבלי שההיליך בעניינו יתקדם, ישמש הדבר עילה לבחינת החלטת הנאשם עד לתום הליכים בעתיד, אם במסגרת בקשה להארכת מעצר אשר תוגש לבית משפט זה, אם במסגרת בקשה לעיון חוזר בהחלטת הנאשם, אשר תידון לפני בית המשפט המוחז.

17. סוף דבר, אני מורה על הארכת מעצרו של הנאשם בתשעים ימים החל מיום 23.1.2021, או עד למתן פסק דין בת"פ 20-26826-04-20 בבית משפט המוחז בנצרת, לפי המוקדם.

ניתנה היום, ו' בשבט התשפ"א (19.1.2021).

שופט